

B.A. Part-I (Semester-I) Examination
PERSIAN LITERATURE
(Optional)
(Literature of Classical Language)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

- یادداشت : (۱) ہمدسوالات لازمند۔
(۲) پانچ بابزبان فارسی یا اردو یا انگریزی بنویسید۔

سوال نمبر ۱۔ دو تا از اقتباس ہائے زیر را توضیح بدید :

16

(الف) چون نزدیک یک دیگر رسیدند و هم بر حرب قرار گرفت، شعی کہ روز آن مصاف مقرر بود آن پادشاہ ہمہ شب نمازی کرد۔ یکی از ارکان دولت گفت: این زمان، بیاسای کہ فردا روز مصاف است۔ گفت من امشب کار خدای کنم و فردا کار من کار خدا است۔ ہر چه خواہد کند۔ مرا بآن بیج کاری نیست؛ و در آن بیج گوناختیاری نہ۔ گفت: پس تمیہ اسباب حرب کن و معرکہ قتال را آمادہ باش۔ گفت: زرہ تو کل پوشیدہ ام و کار خود بہ وکیل لطف حق باز گذاشتہ۔

(ب) پس روی بہ اعرابی کرد کہ یا وجہ العرب، تھذای زیبا و تہریک پسندیدہ آورده ای۔ حاجت تو چیست و چه مدعاداری؟ گفت: یا خلیفہ المسلمین، مردم من از فاقہ و بے نوائی در معرض تلف اند۔ امید بہ فضل خدا ارم و بہ کرم تو۔ خیفہ فرمود تا ہزار دینار حاضر کردند۔ گفت: ای اعرابی، این زر با بگیر و از ہمین جا باز گرد و روی بہ وطن خود نہ۔ اعرابی زر گرفت و فی الفور باز گشت۔ یکی از خواص پرسید کہ حکمت در این چہ کہ از این آب کسیرا نچشانیدی و اعرابی را از ہمین موضع باز گردانیدی؟۔

(ج) چوپان تو انگری کہ گوسفندان بسیار داشت با خانوادہ خود از بیابانہ می گذشت و ہر جا آب و گیاہی می دید دو ہفتہ ای می ماند و پس از آن گلہ را بر اے چرا بہ جای دیگری برد۔ از قضا آن روز با گذارش بہ آن بیابان افتاد۔ دختر زیبای چوپان بہ جستجوی آب روان شد و بہ خانہ باز گرد و از دور نالہ ای شنید۔ بر اثر نالہ رفت۔ ناگہان جوانی را دید نابینا کہ بر خاک افتادہ است و از درد و تشنگی می نالد و خدا را می خواند۔

سوال نمبر ۲۔ (الف) چہارتا از بیت ہای زیر را شرح بدید۔

8

(۱) درکار غم شد سوریم بے پردہ شد مستوریم

تلخست عیش از دوریم شکر فشان من کجی

(۲) درخت دہر سرتا پایے خار است

تو گل جویی و او اصلاً ندارد

(۳) ز چشمت کو بدل تخم و فاریخت

مرا در سینه می ریزد سناها

(۴) کسی که اینجا مربع می نشیند

در ایوان مثنی جاندارد

(۵) شمی کردم به بستان ناله درد

رها کردند مرغان آشیانها

(۶) من جور آن نامهربان دارم ز خاموشی نهان

او هم نیارد بر زبان گویای زبان من کجا

(۷) جهان از مردی با مرد مان را

نویدی می دهد آقا ندارد

8 (ب) یکی از بندهای شعر زیر را ترجمه کنید.

۱- در دست بانوای به نخی گفت سوزنی
ما می رویم تا که بدوزیم پاره ای
خندید نخ که ماهمه جا با تو هم رویم
هر پارگی به همت من می شود درست
کای هرزه گرد بی سرو بی پاچه میکنی
هر جا که می رسم تو باما چه میکنی
بنگر به روز تجربه تنها چه میکنی
پنهان چنین حکایت پیدا چه میکنی

۲- آن قصه شنیدید که در باغ یکی روز
کز من نه دگر پنج و بی ماند و نه شافی
این با که توان گفت که در عین بلندی
گفتش تبر آهسته که جرم تو همین بس
از جور تبر زار بتالید سپیدار
از تیغه هنرم شکن واره نجار
دست قدرم کرد بنا گاه گلو نثار
کاین موسم حاصل بود و نیست رابار

۳- ای مرغ سدره در طیران ابد بمان
آهوی عصمت از بگریزد ز عیدگاه
گر ناگهت بروی بوس دیده و اشود
تا میز بانیت نکشد در خم غرور
منشین بخاک طوبی و الس مکان خواه
گیرایی از کند و شتاب از عنان خواه
بهر خراش تیزی نوک سنان خواه
تنها بطرف سفره نشین میهمان خواه

سوال نمبر ۳۔ جاہای خالی را پر کنید۔

16

- ۱۔ نے شاعروں کو فارسی میں شعر گوئی کی ترغیب دی۔ (یعقوب بن لیث، امیر نصر بن احمد محمود غزنوی)
- ۲۔ سبک شناسی کی تصنیف ہے۔ (سہراب سہری، ملک الشعر ابہار، امیر حسین آریان پور)
- ۳۔ سبک خراسانی میں الفاظ کے غیر ضروری استعمال کا رجحان کماتا ہے۔ (فارسی، عربی، فرانسیسی)
- ۴۔ رودکی کو کے خطاب سے نوازا گیا۔ (سلطان شاعران، ملک الشعراء، استاد شاعران)
- ۵۔ سبک خراسانی میں کا مزاج غالب ہے۔ (آرام طلبی، جنگ بازی، غم گینی)
- ۶۔ حکیم فردوسی میں پیدا ہوئے۔ (۴۲۹ھ، ۵۲۹ھ، ۳۲۹ھ)
- ۷۔ مسعود سعد سلمان قصیدے اور کا بلند پایہ شاعر گزرا ہے۔ (غزل، رباعی، حبشیات)
- ۸۔ کو ایران کا سب سے بڑا صوفی شاعر کہا جاتا ہے۔ (حکیم سنائی، انوری ابیوردی، عتصری)

سوال نمبر ۴۔ (الف) یکی از اقتضاس های زیر را ترجمہ کنید۔

8

(۱) پیش قاضی رتم و سلام کردم و پیش او بنشستم و زمک گفتم کہ: ”من فلانم پرس فلاں، حج کردم و غزا کردم و مرار بنجار رسید و ہر چہ با خود بردہ بودم از دست برفت و براین حال کہ می بینی بہ یک جبہ زر قادر بنشستم و مرادان دو آفتابہ زر کہ نزد تو نہادہ ام حاجت است۔“ قاضی از اندک و بسیار مرانچ جواب نداد، و بدان رو نشد کہ تو چنی گویی؟ برخاست و بہ حجرہ شد۔ من دل شکستہ باز گشتم و از بد حالی و بزدلی کہ بودم از شرم نہ بہ خانہ خودی تو انستم شدن و نہ بہ خانہ خویشان و دوستان۔

(۲) چون براین حدیث دو مابہی برآمد قاضی نیز اثر خداوند زر بہ پہنچ جائے ندیدہ گفت: ”ہست ہزار دینار بردم ولیکن یک سال دیگر صبر کنم کہ خبر مرگ وی از کسی بشنوم کہ برآن حال کہ من اورا دیدم خود زود میرد۔“ چون براین سخن دومہ بگذشت روزی بہ وقت قبولہ عضد الدولہ کس فرستاد و قاضی را خواند و با او خلوت کرد و گفت: ”ایہا القاضی دانی ترا بہ چہ رنجہ کردم؟“ گفت: ”پادشاہ بہتر داند۔“ گفت: ”عاقبت اندیش گشتہ ام و از این فکر و سودا خواب از چشمہای من بررمیدہ است کہ بدین دنیا و مملکت دنیا متولی نمی بینم۔ و بر بقای زندگانی پہنچ اعتمادی نیست۔“

(ب) یک تا از سوالات زیر را پاسخ بنویسید۔

8

- (۱) پادشاہ عضد الدولہ خیانت قاضی را بطور آشکار کرد؟
- (۲) جو انمر دہو آفتابہ زر چطور باز یافت؟ مفصل بنویسید۔

سوال نمبر ۵۔ (الف) چار تا مضارع از مصادر زیر بنویسید۔

2

(۳) بردن

(۲) آمدن

(۱) رفتن

(۶) نختن

(۵) کردن

(۳) دمیدن

2

(ب) بزبان فارسی ترجمہ بکنید۔

(۲) احمد کی کتاب

(۱) میرے والد

12

(ج) گردان بکنید و ترجمہ بنویسید۔

(۱) زمانہ ماضی مطلق معروف مثبت (آمدن)

(۲) زمانہ ماضی قریب معروف مثبت (رفتن)

(۳) زمانہ ماضی استمراری معروف مثبت (خوردن)

(۴) زمانہ ماضی بعید معروف مثبت (نوشیدن)